

การสอนอ่านทำนองเสนาะในโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตกรุงเทพมหานคร

TEACHING THAI POEM READING AT THE SECONDARY SCHOOL IN BANGKOK

บรรพต ศิริชัย

BANPOT SIRICHAI

ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

DEPARTMENT OF THAI AND ORIENTAL LANGUAGES, FACULTY OF HUMANITIES,

SRINAKHARINWIROT UNIVERSITY

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพและปัญหาในการสอนอ่านทำนองเสนาะ 2) ความต้องการการพัฒนาการสอนอ่านทำนองเสนาะ และ 3) การพัฒนาสื่อการสอนอ่านทำนองเสนาะระดับมัธยมศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นครูโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตกรุงเทพมหานครจำนวน 100 คน ผลการวิจัย พบว่า 1) ครูส่วนใหญ่อ่านทำนองเสนาะได้ด้วยตนเอง ใช้แถบเสียง แผ่นซีดี หรือให้นักเรียนที่อ่านได้ช่วยอ่านให้เพื่อนฟังเป็นบางครั้ง ใช้การอ่านทำนองเสนาะเป็นกิจกรรมเสริม เช่น อ่านในวาระพิเศษหรือวันสำคัญทางภาษาไทย ส่งนักเรียนอ่านประกวดตามสถาบันต่างๆ เป็นประจำ และอ่านประกอบการแสดงหรือเล่นละคร อ่านในกิจกรรมของชมรมเป็นบางครั้ง ด้านความสามารถในการอ่านทำนองเสนาะคำประพันธ์ประเภทต่างๆ พบว่า ครูทุกคนอ่านกลอนและกาพย์ยานี 11 ได้ คำประพันธ์ที่อ่านไม่ค่อยได้คือ ฉันท์ ได้แก่ สัททูลวิกิพิตฉันท 19 และอิทิสฉันท 20 ปัญหาในการอ่านทำนองเสนาะ พบว่า นักเรียนไม่เห็นความสำคัญและไม่ให้ความสนใจในการอ่านทำนองเสนาะอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ครูผู้สอนไม่มีความสามารถในการอ่านทำนองเสนาะเป็นปัญหาในระดับปานกลาง ปัญหาการขาดสื่อเพื่อใช้สอนอ่านทำนองเสนาะอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย 2) ความต้องการด้านการพัฒนาการสอนอ่านทำนองเสนาะ พบว่า ครูโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตกรุงเทพมหานครต้องการพัฒนาตนเอง ทั้งด้านการฝึกอ่านทำนองเสนาะ ต้องการทราบเทคนิคในการอ่านทำนองเสนาะคำประพันธ์ประเภทต่างๆ และต้องการเข้ารับการอบรมการอ่านทำนองเสนาะอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง อยู่ในระดับค่อนข้างมาก และต้องการสื่อประเภทซีดีและดีวีดี เพื่อนำไปใช้ฝึกอ่านและใช้สอน อยู่ในระดับค่อนข้างมาก 3) ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยดังกล่าวไปใช้ในการพัฒนาสื่อการสอนอ่านทำนองเสนาะระดับมัธยมศึกษา และได้รับการประเมินโดยครูผู้สอน

คำสำคัญ : การสอน การอ่านทำนองเสนาะ

Abstract

This research was conducted to study: (a) situations and problems in teaching Thai poem reading and (b) the desire of teachers to develop Thai poem reading methods and materials at the secondary school level in Thailand. The participants were 100 secondary school teachers in Bangkok. Most teachers read Thai poems to their students, and used tape cassettes and CDs as teaching materials. The students who could read the Thai poems were asked to read them out loud to help the teachers. Thai poem reading was used for additional activities, such as readings at special events or on Thai Language Days. It was also used in Thai poem reading contests organized by Thai institutes, Thai performances or plays; and sometimes it was used in Students Club activities. With respect to the teachers' Thai poem reading abilities, it was found that all teachers participating in this study could read Klon and Gap Yanee 11. They could not read well in Chan such as Sutulwigilita Chan 19 and Etisang Chan 20. Regarding Thai poem reading problems, it was found that the students did not see

the importance of Thai poem reading and their interests in Thai poem reading was at the low level. Teachers' problems related to their abilities to read Thai poems were at the intermediate level. It also was found that problems related to teaching materials were at the low level. The teachers' desires to improve themselves by practice, to learn techniques in reading various kinds of poems, to participate in poem reading training programs at least once a year, and to use CDs and VCDs in their classroom teaching were at the high level. The results of this research study can be applied to teaching Thai poems in classrooms.

Keywords : teaching, Thai poem reading

บทนำ

ร้อยแก้วและร้อยกรองเป็นลักษณะการแต่งหนังสือของไทย เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์และทรงค่า ยิ่ง ซึ่งมีวิวัฒนาการมานานหลายชั่วอายุคน เป็นภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมด้านคำประพันธ์ของคนไทยที่มีคุณค่ามาก มีการสั่งสอนและสืบทอดต่อกันมาจนกระทั่งถึงทุกวันนี้ นักประพันธ์หรือกวีได้เรียบเรียงคำขึ้นเป็นบทร้อยแก้วหรือนำถ้อยคำมาเรียงร้อยตามแบบบังคับทางฉันทลักษณ์เป็นบทร้อยกรอง เกิดเป็นวรรณกรรมทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง โดยเฉพาะร้อยกรองซึ่งเป็นงานสร้างสรรค์ที่กวีแต่งขึ้นเพื่อแสดงความคิดเห็นหรือสร้างจินตนาการให้ปรากฏโดยใช้ระเบียบของภาษา มีรูปแบบ มีข้อบังคับกำหนดกฎเกณฑ์ต่างๆโดยเฉพาะ เช่น การกำหนดจำนวนคำ กำหนดจำนวนวรรค กำหนดการส่งรับสัมผัสตามตำแหน่ง กำหนดตำแหน่งคำที่มีเสียงหรือรูปวรรณยุกต์ คำที่มีเสียงหนัก เบา ที่เรียกว่า คุรุ ลหุ เป็นต้น

ความสำคัญของงานร้อยกรองมีข้อบ่งชี้ว่า

เป็นงานที่แสดงอัจฉริยภาพของผู้สร้างสรรค์ในการที่สามารถเลือกสรรถ้อยคำมาเรียบเรียงร้อยกันเข้าอย่างงดงามมีระเบียบ มีสุนทรียภาพหรือความงาม ทั้งถ้อยคำที่ใช้ก็มีจำนวนจำกัดตามรูปแบบที่คิดประดิษฐ์ขึ้นและผลงานนั้นได้ใจความมีสาระตามความประสงค์ของผู้สร้างสรรค์ มีท่วงทำนองลีลาของเสียงสอดคล้องกับอารมณ์ความรู้สึกของสาระเรื่องที่เสนอ สามารถสื่อความเข้าใจระหว่างผู้สร้างสรรค์และผู้อ่าน ถ่ายทอดความคิดเห็นน้อมนำจินตนาการของผู้อ่าน ตลอดจนส่องสะท้อนภาพหรือข้อมูลอันเนื่องมาจากประสบการณ์และสภาพสังคมสิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ ที่ผู้สร้างสรรค์ได้ประมวลไว้และสอดแทรกลงในงานร้อยกรอง ถ่ายทอดไปสู่ผู้อ่าน (กุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ, 2527)

งานร้อยกรองของไทยนอกจากแต่งเพื่อขับเป็นบทเพลง บทพากย์ บทเสภา ฯลฯ แล้ว ยังสามารถนำมาอ่านเป็นทำนองโดยมีแบบแผนเฉพาะตามประเภทฉันทลักษณ์ ทำให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกคล้อยตามและเกิดอารมณ์ร่วมไปกับผู้อ่าน เท่ากับเป็นการเพิ่มอรรถรส มโนภาพ ตลอดไปจนถึงสุนทรียะของภาษาที่กวีบรรจงนำมาเรียงร้อยยิ่งขึ้น ต่อมาภายหลังได้เรียกการอ่านบทร้อยกรองเป็นทำนองลักษณะนี้ว่า “การอ่านทำนองเสนาะ” อารุง จันทวานิช (2543) แสดงทัศนะในเรื่องการอ่านทำนองเสนาะว่า “การอ่านวรรณคดีหรือกวีนิพนธ์หากอ่านในใจ ผู้อ่านก็จะได้รับรสวรรณศิลป์เฉพาะตนในระดับหนึ่งเท่านั้น แต่ด้วยความสามารถของบรรพบุรุษไทยที่คิดประดิษฐ์ลีลาการอ่านทำนองเสนาะให้หลากหลายเหมาะสมกับฉันทลักษณ์ประเภทต่างๆ ทำให้เรามีโอกาสได้รับรสวรรณศิลป์ทั้งในด้านความไพเราะ ความรู้สึกซาบซึ้งและมีอารมณ์ร่วมไปกับวรรณคดีหรือกวีนิพนธ์ที่ได้อ่านหรือได้ฟังนั้นสมบูรณ์ยิ่งขึ้น” สมปอง พรหมเปี่ยม (2536) ได้แสดงทัศนะเพิ่มเติมในเรื่องคุณค่าของการอ่านทำนองเสนาะว่า “การอ่านทำนองเสนาะเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติไทยที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์และสืบทอดต่อไปยังอนุชนรุ่นหลังเป็นอย่างยิ่ง เพราะนอกจากจะเป็น

ประโยชน์ต่อการเรียนการสอนภาษาไทยแล้ว ยังแสดงให้เห็นวิถีชีวิตของคนไทยอันสมถะเรียบง่าย กอปรด้วยคุณค่าทางจิตใจอันอ่อนโยน ละเมียดละไม ซึ่งส่วนนี้ได้กลายเป็นเอกลักษณ์อันน่าภูมิใจของคนไทย”

การอ่านทำนองเสนาะได้รับความนิยมตลอดมาทั้งในหมู่ชาวจีน ชาววัดและชาวบ้าน ต่อมาการอ่านทำนองเสนาะได้แพร่หลายเข้ามาสู่โรงเรียน โดยมีชั่วโมงให้นักเรียนอ่านฟังเสียงและท่องบทอาขยานก่อนเลิกเรียนทุกวัน จนกระทั่งปัจจุบันสถาบันการศึกษาต่างๆ ถือว่า การอ่านทำนองเสนาะเป็นกิจกรรมทางภาษาและวรรณศิลป์ที่มีคุณค่าเป็นอย่างมาก นับเป็นเอกลักษณ์พิเศษเฉพาะของไทย สามารถนำไปใช้ประกอบการเรียนการสอน เพื่อถ่ายทอดความคิดในบทวรรณคดีกวีนิพนธ์ให้ผู้เรียนรู้สึกซาบซึ้งในความไพเราะของบทประพันธ์ร้อยกรองและเข้าถึงรสของวรรณคดีที่เรียนได้ อีกทั้งยังช่วยเปลี่ยนบรรยากาศในห้องเรียนให้รื่นรมย์ มีชีวิตชีวา น่าเรียนมากยิ่งขึ้น (นันทา ขุนภักดี, 2537) ด้วยเหตุนี้การอ่านทำนองเสนาะจึงเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษา ดังที่หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) กลุ่มวิชาภาษาไทย กำหนดจุดประสงค์ที่เกี่ยวข้องกับการอ่านทำนองเสนาะไว้ว่า เพื่อให้นักเรียนตระหนักในคุณค่าของวรรณคดีที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมและที่สร้างสรรค์ขึ้นในปัจจุบัน (กรมวิชาการ, 2535)

นันทา ขุนภักดี (2537) ได้สรุปประโยชน์ของการอ่านทำนองเสนาะที่มีต่อกระบวนการเรียนการสอนไว้หลายประการ ได้แก่ ทำให้ครูมีความเชื่อมั่นในตนเองเพราะนักเรียนศรัทธา กระตุ้นความสนใจด้านการอ่านทำนองเสนาะแก่นักเรียน ช่วยให้เข้าใจและจำบทวรรณคดีกวีนิพนธ์ได้เร็วขึ้น มากขึ้น และชวนให้สนใจอยากอ่านบทอื่นๆต่อไปอีก ช่วยในการศึกษาและถ่ายทอดวรรณคดี ช่วยเผยแพร่วรรณคดีให้กว้างขวางขึ้น ช่วยสร้างความสนใจด้านการเรียนวรรณคดีให้มากขึ้นในทุกระดับการศึกษา ช่วยเสริมการแต่งคำประพันธ์ร้อยกรองให้ไพเราะขึ้น

การอ่านทำนองเสนาะจึงมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อนักเรียน นั่นคือ เมื่อได้อ่านทำนองเสนาะด้วยตนเอง นักเรียนย่อมจะเห็นความงดงามของคำประพันธ์ สามารถเข้าถึงอารมณ์ความรู้สึกของผู้แต่งที่ถ่ายทอดผ่านถ้อยคำ รวมทั้งเข้าใจได้ว่าบทประพันธ์ของไทยเป็นวัฒนธรรมทางภาษาที่เป็นเอกลักษณ์ในด้านเสียงวรรณยุกต์ สิ่งเหล่านี้ย่อมทำให้นักเรียนรัก ชื่นชม สนใจวรรณคดีและบทประพันธ์ต่างๆ จนบางคนอาจจะสนใจแต่งร้อยกรองด้วยตนเองก็ได้ นอกจากนี้นักเรียนย่อมจะพัฒนาบุคลิกภาพของตนด้วยการออกเสียงภาษาไทยได้ถูกต้อง ชัดเจน มีความกล้าแสดงออกในสิ่งที่ดีงาม มีความเชื่อมั่นในตนเอง

จะเห็นได้ว่าการอ่านทำนองเสนาะนอกจากจะมีคุณค่าทางด้านศิลปวัฒนธรรมแล้วยังมีส่วนช่วยในการศึกษาวรรณคดี เสริมให้ผู้เรียนเกิดความซาบซึ้ง เพลิดเพลิน จดจำได้และสนุกในการเรียน ตลอดจนเห็นคุณค่าและความงามของวรรณคดี ดังนั้นครูผู้สอนวิชาภาษาไทยจึงควรที่จะส่งเสริมกิจกรรมการอ่านทำนองเสนาะให้อยู่ในหลักสูตรการเรียนการสอนทุกระดับชั้น ทั้งเป็นผู้อ่านด้วยตนเองหรือใช้เป็นสื่อการสอนก็ตาม

ถึงแม้ว่าการสอนอ่านทำนองเสนาะเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมของชาติ ซึ่งครูภาษาไทยเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการสืบทอด แต่สภาพเป็นจริงในปัจจุบันมีครูภาษาไทยไม่มากนักที่สามารถอ่านและเป็นผู้สอนอ่านทำนองเสนาะได้ โรงเรียนบางโรงเรียนผู้สอนวิชาภาษาไทยก็ได้เป็นครูภาษาไทยโดยตรง จากการจัดโครงการภาษาไทยเข้มแข็ง หัวข้อ “การอ่านทำนองเสนาะในแบบเรียนภาษาไทย” ซึ่งมีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จัดขึ้นเมื่อวันที่ 7 เมษายน 2554 (โครงการภาษาไทยเข้มแข็ง บก.3) ผู้เข้ารับการอบรมซึ่งเป็นครูสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ได้ให้ข้อมูลปัญหาการสอนอ่านทำนองเสนาะในปัจจุบัน สรุปได้ 5 ข้อ คือ

1. ครูผู้สอนไม่สามารถอ่านทำนองเสนาะด้วยตนเองได้
2. ครูผู้สอนไม่มีสื่อในการสอนอ่านทำนองเสนาะที่เป็นปัจจุบัน
3. นักเรียนไม่เห็นความสำคัญของการอ่านทำนองเสนาะ
4. นักเรียนไม่ให้ความสนใจ และขาดความกระตือรือร้นในการอ่านทำนองเสนาะ
5. เนื้อหาในการสอนมีมาก ครูจึงไม่มีเวลาให้นักเรียนอ่านทำนองเสนาะ

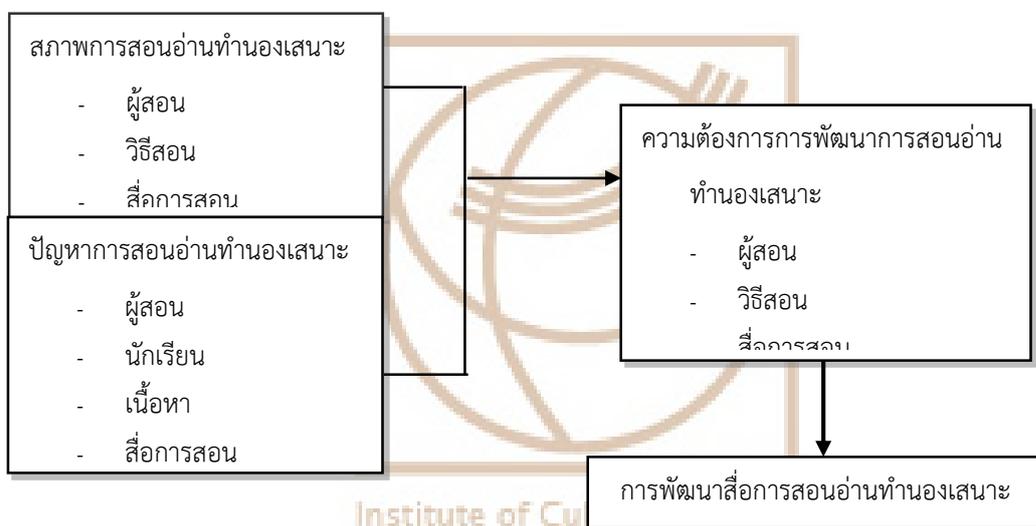
จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาสภาพการอ่านทำนองเสนาะในด้านปัญหาในการสอนและความต้องการการพัฒนาการสอนอ่านทำนองเสนาะ ในระดับโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อนำผลจากการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนอ่านทำนองเสนาะในโรงเรียนมัธยมศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการสอนอ่านทำนองเสนาะในโรงเรียนมัธยมศึกษาเขต กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาความต้องการการพัฒนาการสอนอ่านทำนองเสนาะในโรงเรียนมัธยมศึกษาเขต กรุงเทพมหานคร
3. เพื่อพัฒนาสื่อการสอนอ่านทำนองเสนาะระดับมัธยมศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

ผู้วิจัยขอสรุปกรอบแนวคิดในการวิจัยตามแผนภูมิข้างล่างนี้

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย การสอนอ่านทำนองเสนาะในโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตกรุงเทพมหานคร
ที่มา : แผนภูมิจัดทำโดย บรรพต ศิริชัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การสอนอ่านทำนองเสนาะในโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตกรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาในการสอนอ่านทำนองเสนาะ ความต้องการการพัฒนาการสอนอ่านทำนองเสนาะและพัฒนาสื่อการสอนอ่านทำนองเสนาะระดับมัธยมศึกษา ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ คือ

การวิจัยระยะที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงสำรวจในเรื่องต่อไปนี้

1. ศึกษาสภาพการสอนอ่านทำนองเสนาะและปัญหาของครูมัธยมศึกษาในการสอนอ่านทำนองเสนาะ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตกรุงเทพมหานคร
2. ศึกษาความต้องการในการพัฒนาการสอนอ่านทำนองเสนาะในโรงเรียนมัธยมศึกษาเขต กรุงเทพมหานคร

ในการศึกษาตามวัตถุประสงค์ทั้งสองข้อนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม เพื่อเก็บข้อมูลจากครุมัธยมศึกษาเขต กรุงเทพมหานคร

ประชากร ได้แก่ ครูที่สอนภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตกรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำนวน 52 โรงเรียน ทั้งหมด 468 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูที่สอนภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตกรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำนวน 100 คน

โดยสุ่มตัวอย่างให้มีความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มร้อยละ 10 (คือ 0.1) ตามทฤษฎีของยามาเน่ (Yamane, Taro, 1967)

การวิจัยระยะที่ 2 นำผลการวิจัยระยะที่ 1 เกี่ยวกับสภาพการสอนอ่านทำนองเสนาะและปัญหาของครุ มัธยมศึกษาในการสอนอ่านทำนองเสนาะ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตกรุงเทพมหานคร และความต้องการในการ พัฒนาการสอนอ่านทำนองเสนาะ มาศึกษาเพื่อวิเคราะห์ถึงแนวทางในการพัฒนาสื่อการสอนอ่านทำนองเสนาะระดับ มัธยมศึกษาเพื่อให้สื่อการสอนอ่านทำนองเสนาะดังกล่าวสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอนได้ และจัดทำ สื่อการสอนอ่านทำนองเสนาะในแบบเรียนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา ประเมินคุณภาพของสื่อการสอนโดยผู้เชี่ยวชาญ และศึกษาความพึงพอใจของครูผู้สอนที่มีต่อสื่อการสอนอ่านทำนองเสนาะ

ผู้ประเมินคุณภาพของสื่อการสอนคือผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ด้านการอ่านทำนอง เสนาะ และด้านสื่อการสอน

ส่วนในการศึกษาความพึงพอใจของครูผู้สอนที่มีต่อสื่อการสอนอ่านทำนองเสนาะ ได้ศึกษาจากครูผู้สอน ภาษาไทยในกรุงเทพมหานคร จำนวน 15 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

การวิจัยระยะที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 1 คือ แบบสอบถาม เรื่อง การสอนอ่านทำนองเสนาะ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตกรุงเทพมหานคร โดยเก็บข้อมูลจากครูที่สอนภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาเขต กรุงเทพมหานคร เนื้อหาของแบบสอบถามประกอบด้วย 8 ตอน มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1	ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม
ตอนที่ 2	การนำทำนองเสนาะไปใช้
	2.1 การนำไปใช้สอนในวิชาภาษาไทย
	2.2 การนำไปใช้เป็นกิจกรรมเสริมของโรงเรียน
ตอนที่ 3	ความคิดเห็นต่อการอ่านทำนองเสนาะ
ตอนที่ 4	ความคิดเห็นต่อประโยชน์ของการอ่านทำนองเสนาะ
ตอนที่ 5	ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในการสอนอ่านทำนองเสนาะ
ตอนที่ 6	ความสามารถในการอ่านทำนองเสนาะคำประพันธ์ประเภทต่าง ๆ
ตอนที่ 7	ความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาการสอนการอ่านทำนองเสนาะ
ตอนที่ 8	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับการสอนอ่านทำนองเสนาะ

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอ่านทำนองเสนาะและการสอนอ่านทำนองเสนาะ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
2. สร้างแบบสอบถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ เพื่อให้ข้อคำถามแต่ละข้อสามารถตอบวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
4. ปรับปรุงข้อคำถามตามที่ยกผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะและปรับการใช้ถ้อยคำ เพื่อให้แบบสอบถามสมบูรณ์ขึ้น
5. นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยระยะที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1. แบบประเมินคุณภาพสื่อการสอนอ่านทำนองเสนาะในแบบเรียนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา สำหรับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน
2. แบบประเมินความพึงพอใจของครูผู้สอนที่มีต่อสื่อการสอนอ่านทำนองเสนาะ โดยศึกษาจากครูผู้สอนภาษาไทยในกรุงเทพมหานคร จำนวน 15 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีวิธีการดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยระยะที่ 1

1.1 นำแบบสอบถามเรื่อง “การสอนการอ่านทำนองเสนาะในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร” ดำเนินการเก็บข้อมูล ระหว่างวันที่ 1-30 พฤศจิกายน 2555 โดยส่งแบบสอบถามไปยังครูสอนภาษาไทยโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 2 จำนวน 52 โรงเรียน โรงเรียนละ 4 คน รวมแบบสอบถาม 208 ชุด โดยได้สอดซองติดแสตมป์เพื่อสะดวกในการส่งคืน

- 1.2 ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืน จำนวน 161 ชุด คิดเป็นร้อยละ 77.40
- 1.3 คัดเลือกแบบสอบถามเฉพาะที่สมบูรณ์ได้ 100 ชุด เพื่อนำไปวิเคราะห์ตามจุดประสงค์ของการวิจัย
- 1.4 นำผลไปสังเคราะห์และสรุปเป็นแนวทางการพัฒนาสื่อการสอนอ่านทำนองเสนาะ

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยระยะที่ 2

2.1 เมื่อพัฒนาสื่อการสอนอ่านทำนองเสนาะระดับมัธยมศึกษาแล้ว นำสื่อการสอนดังกล่าวให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาคุณภาพของสื่อ

2.2 ในส่วนของการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้สื่อการสอน ผู้วิจัยได้จัดทำแบบประเมินความพึงพอใจและส่งให้ครูผู้สอนภาษาไทยในเขตกรุงเทพมหานครประเมินความพึงพอใจที่มีต่อสื่อการสอนอ่านทำนองเสนาะในแบบเรียนภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1. นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปกำหนดรหัสเพื่อบันทึกข้อมูลและประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS
2. นำผลที่ได้ไปคำนวณผลค่าที่จำเป็นสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล แล้วนำมาเสนอข้อมูล โดยจัดทำเป็นตารางแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูล แล้วสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะในการวิจัย ส่วนข้อมูลที่เป็นชนิดปลายเปิด (Open Ended Question) จะสรุปประเด็นสำคัญเป็นหัวข้อแล้วนำเสนอในส่วนท้ายของการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม จำนวน 100 ชุดนำมาเสนอในรูปแบบตารางแจกแจงความถี่ และคิดคำตอบเป็นร้อยละและค่าเฉลี่ยกับส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบ

การพัฒนาสื่อการสอนอ่านทำนองเสนาะในแบบเรียนภาษาไทย

ในการพัฒนาสื่อการสอนอ่านทำนองเสนาะระดับชั้นมัธยมศึกษาตามแนวทางที่ได้จากผลการศึกษาในระยะที่ 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์หลักสูตรวิชาภาษาไทยและเนื้อหาในระดับชั้นมัธยมศึกษา วิเคราะห์วัตถุประสงค์ของหลักสูตร และความต้องการของครูผู้สอนภาษาไทยในเขตกรุงเทพมหานคร

ขั้นที่ 2 การออกแบบ

การออกแบบเป็นการพัฒนาสื่อการสอน ได้ดำเนินการ ดังนี้

- 1) จัดทำผังงาน /โครงสร้างของสื่อการสอน
- 2) ออกแบบโครงเรื่อง
- 3) จัดทำแบบประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อสื่อการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
- 4) จัดทำแบบประเมินความพึงพอใจของครูผู้สอนที่มีต่อสื่อการสอน

ขั้นที่ 3 การพัฒนา

- 1) การจัดทำเนื้อหา
- 2) พัฒนาสื่อการสอน

ขั้นที่ 4 การดำเนินการ

นำสื่อการสอนที่พัฒนาขึ้นนี้ไปใช้งาน/ทดลองใช้

ขั้นที่ 5 การประเมินผล

ผู้วิจัยได้นำสื่อการสอนอ่านทำนองเสนาะไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมิน หลังจากนั้นนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงสื่อการสอนต่อไป

Institute of Culture and Arts

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาการสอนอ่านทำนองเสนาะในโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตกรุงเทพมหานคร จากการเก็บข้อมูลครูสอนภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 100 คน สรุปประเด็นได้ดังนี้

1. สภาพและปัญหาการสอนอ่านทำนองเสนาะในโรงเรียนมัธยมศึกษาเขต กรุงเทพมหานคร

1.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม

ครูที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 94) มีประสบการณ์สอนภาษาไทยมากกว่า 11 ปี (ร้อยละ 61) สอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ร้อยละ 76) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 70) และสาขาวิชาภาษาไทย (ร้อยละ 92)

1.2 การนำทำนองเสนาะไปใช้

ผลการสำรวจ พบว่า 1) ในการนำทำนองเสนาะไปใช้สอนในวิชาภาษาไทย ครูส่วนใหญ่อ่านทำนองเสนาะด้วยตนเองเป็นประจำ (ร้อยละ 55) ใช้แถบเสียง แผ่นซีดีหรือให้นักเรียนที่อ่านได้ มาช่วยเป็นบางครั้ง (ร้อยละ 75) และไม่ค่อยจะให้ผู้สอนคนอื่นมาช่วย (ร้อยละ 52) ส่วนการนำไปเป็นกิจกรรมเสริมนั้น ส่วนใหญ่ครูจะให้อ่านเป็นประจำ (ร้อยละ 62) พร้อมทั้งจัดการประกวดในวันสำคัญทางภาษาไทย (ร้อยละ 67) และให้อ่านในวาระสำคัญ (ร้อยละ

62) รวมถึงส่งประกวดตามสถาบันต่างๆ (ร้อยละ 62) และใช้ทำนองเสนาะประกอบการแสดงหรือเล่นละคร หรือฝึกอ่าน ในกิจกรรมชมรมเป็นบางครั้ง (ร้อยละ 68)

1.3 ความคิดเห็นต่อการอ่านทำนองเสนาะ

จากการสอบถามความคิดเห็นต่อการอ่านทำนองเสนาะ พบว่า ครูภาษาไทยโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่ ยังเห็นว่าสำคัญมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.58) และ เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนภาษาไทย (ค่าเฉลี่ย 4.60) แต่ก็ยังคิดว่าเป็นความสามารถเฉพาะตัวและฝึกฝนได้ค่อนข้างยาก (ค่าเฉลี่ย 3.74)

1.4 ประโยชน์ของการอ่านทำนองเสนาะ

จากการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของการอ่านทำนองเสนาะ พบว่า ครูเห็นว่าการอ่านทำนองเสนาะมีประโยชน์ทั่วไปในระดับมากที่สุด 4 ด้าน คือ ช่วยให้เกิดความสุข ความเพลิดเพลินใจ (ค่าเฉลี่ย 4.57) ชัดเกลาลจิตใจให้อ่อนโยน (ค่าเฉลี่ย 4.56) โน้มน้าวให้ผูกพันในวรรณคดีไทย(ค่าเฉลี่ย 4.63) และส่งเสริมความเข้าใจ และซาบซึ้งในวรรณคดี (ค่าเฉลี่ย 4.63)

ส่วนความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับประโยชน์ของการอ่านทำนองเสนาะต่อกระบวนการเรียนการสอน พบว่า ครูเห็นว่าการอ่านทำนองเสนาะมีประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน คือ ช่วยให้ผู้สอนมีความเชื่อมั่นในตัวเอง (ค่าเฉลี่ย 4.53) และทำให้นักเรียนศรัทธาครู (ค่าเฉลี่ย 4.58)

1.5 ปัญหาในการสอนการอ่านทำนองเสนาะ

ในส่วนของปัญหาในการสอนการอ่านทำนองเสนาะของครูภาษาไทยโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า มีปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.33) ส่วนที่เป็นปัญหาค่อนข้างมาก มี 2 ประเด็น ได้แก่ นักเรียนไม่เห็นความสำคัญ (ค่าเฉลี่ย 4.53) และไม่ให้ความสนใจ ไม่กระตือรือร้นในการอ่านทำนองเสนาะ (ค่าเฉลี่ย 4.53) และประเด็นที่เป็นปัญหาในระดับปานกลาง 3 เรื่อง คือ เนื้อหาในการสอนมีมาก ครูจึงไม่มีเวลาให้นักเรียนอ่านทำนองเสนาะ(ค่าเฉลี่ย 3.42) ครูผู้สอนไม่สามารถอ่านทำนองเสนาะด้วยตนเองได้ (ค่าเฉลี่ย 3.18) และไม่มีสื่อในการสอนอ่านทำนองเสนาะ (ค่าเฉลี่ย 2.72)

ส่วนวิธีการแก้ปัญหาในการสอนอ่านทำนองเสนาะ ครูผู้สอนได้แก้ปัญหาโดยเปิดอินเทอร์เน็ต เปิดโทรทัศน์เพื่อเป็นสื่อการสอน มากที่สุด รองลงมา คือ เชิญวิทยากรผู้รู้มาสอนอ่านทำนองเสนาะ และครูฝึกจากซีดี แล้วนำไปฝึกนักเรียน ตามลำดับ

Institute of Culture and Arts

1.6 ความสามารถในการอ่านทำนองเสนาะ

จากการสำรวจความสามารถในการอ่านทำนองเสนาะของครูภาษาไทยโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร พบว่า ส่วนใหญ่สามารถอ่านกลอน และ กาพย์ยานี 11 ได้ ส่วนที่อ่านได้บ้าง ได้แก่ ร่ายสุภาพ ร่ายยาว วิชชุมาลาฉันท์ 8 มาถวนฉันท์ 8 สาลินีฉันท์ 11 ภูงคประยาตฉันท์ 12 วสันตดิถีฉันท์ 14 และประเภทที่อ่านกันไม่ค่อยได้ ได้แก่ สัททูลวิกิพิตฉันท์ 19 อีทิสฉันท์ 20

2. ความต้องการการพัฒนาการสอนอ่านทำนองเสนาะในโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตกรุงเทพมหานคร

2.1 ความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาการสอนการอ่านทำนองเสนาะ

ในส่วนของความต้องการในการพัฒนาการสอนการอ่านทำนองเสนาะ พบว่า ครูภาษาไทยโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานครมีความต้องการอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ต้องการสื่อประเภทแผ่นซีดีและวีซีดีเพื่อนำไปใช้สอนการอ่านทำนองเสนาะ (ค่าเฉลี่ย 4.42) รองลงมา คือ ต้องการสื่อประเภทแผ่นซีดีและวีซีดีเพื่อนำไปใช้ฝึกการอ่านทำนองเสนาะ(ค่าเฉลี่ย 4.38) และ ต้องการทราบเทคนิคในการอ่านทำนองเสนาะคำประพันธ์ประเภทต่าง ๆ (ค่าเฉลี่ย 4.27)

2.2 ความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับการสอนการอ่านทำนองเสนาะ

เนื้อหาในส่วนข้อเสนอแนะจากผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้รวบรวมประเด็นข้อคิดเห็นจากแบบสอบถามปลายเปิด ซึ่งมีผู้ตอบแบบสอบถามในส่วนนี้ จำนวน 10 คน ผู้ตอบแบบสอบถามได้มีข้อเสนอแนะในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. การอ่านทำนองเสนาะเป็นความสามารถพิเศษเฉพาะบุคคล ฝึกยากมาก ควรมีการอบรมให้แก่ครูผู้สอนภาษาไทยบ่อยๆ
2. สื่อที่สร้างขึ้นควรนำลงเว็บไซต์และสามารถดาวน์โหลดนำไปใช้ได้
3. กระทรวงศึกษาธิการควรให้ความสนใจด้านการพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะและความสามารถในการอ่านทำนองเสนาะ
4. หน่วยงานที่รับผิดชอบและดูแลด้านนี้ควรจัดอบรมการอ่านทำนองเสนาะทุกปี
5. ควรมีการจัดงานอนุรักษ์ภูมิปัญญาด้านนี้ไว้ก่อนจะสูญหาย

3. การพัฒนาสื่อการสอนอ่านทำนองเสนาะระดับมัธยมศึกษา

ผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาสื่อการสอนอ่านทำนองเสนาะระดับมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 1) สื่อการสอนอ่านทำนองเสนาะในแบบเรียนภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษา 2) ผลการประเมินคุณภาพของสื่อการสอนอ่านทำนองเสนาะในแบบเรียนภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษา โดยผู้เชี่ยวชาญ และ 3) ผลการประเมินความพึงพอใจของครูสอนภาษาไทยในการใช้สื่อการสอนอ่านทำนองเสนาะในแบบเรียนภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษา ดังนี้

3.1 สื่อการสอนอ่านทำนองเสนาะในแบบเรียนภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษา

จากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อ 1 และ 2 ผู้วิจัยได้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสื่อการสอนอ่านทำนองเสนาะในแบบเรียนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา โดยแบ่งเนื้อหาเป็น 2 ส่วน คือ บทอ่านทำนองเสนาะระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 12 เรื่อง และบทอ่านทำนองเสนาะระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 12 เรื่อง รวมบทอ่าน 24 เรื่อง

3.2 ผลการประเมินคุณภาพของสื่อการสอนอ่านทำนองเสนาะ

ในการประเมินคุณภาพของสื่อการสอนอ่านทำนองเสนาะในแบบเรียนภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาที่สร้างขึ้น ผู้วิจัยได้นำสื่อการสอนอ่านทำนองเสนาะไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย ด้านการอ่านทำนองเสนาะ และด้านสื่อการศึกษา เพื่อประเมิน ซึ่งในการประเมินคุณภาพของสื่อ ผู้วิจัยได้จัดทำแบบประเมินขึ้นและให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพของสื่อการสอนอ่านทำนองเสนาะในแบบเรียนภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษา

ผลการประเมินคุณภาพของสื่อการสอนอ่านทำนองเสนาะในแบบเรียนภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ มีผลการประเมินสื่อการสอนด้านเนื้อหาและด้านเสียง ซึ่งผลการประเมินด้านเนื้อหาในระดับคุณภาพ ดีมาก 4 ข้อ ได้แก่ เนื้อหาถูกต้องและมีคุณค่าทางวิชาการ และเนื้อหาช่วยส่งเสริมทักษะการอ่านทำนองเสนาะ (ค่าเฉลี่ย 5.00 เท่ากัน) เนื้อหามีความกระชับ เหมาะสม และเนื้อหามีความน่าสนใจ (ค่าเฉลี่ย 4.67 เท่ากัน) ส่วนการจัดลำดับเนื้อหามีความเหมาะสม นั้น มีผลการประเมินระดับคุณภาพดี (ค่าเฉลี่ย 4.33)

ในการประเมินด้านเสียง มีผลการประเมินระดับคุณภาพดีมากทั้ง 3 ข้อ ได้แก่ น้ำเสียงของผู้อ่านทำนองเสนาะมีความเหมาะสม ความชัดเจนของเสียงอ่าน และระดับความดังของเสียงสม่ำเสมอ (ค่าเฉลี่ย 5.00 เท่ากัน)

นอกจากนี้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับสื่อการสอนอ่านทำนองเสนาะในแบบเรียนภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาว่า การจัดทำแผ่นซีดีเสียงอ่านทำนองเสนาะนั้นควรควบคู่ไปกับบทอ่านซึ่งจัดทำในรูปแบบเอกสารเล่มเล็กด้วย

3.3 ผลการประเมินความพึงพอใจของครูสอนภาษาไทยในการใช้สื่อการสอนอ่านทำนองเสนาะ

ในการประเมินความพึงพอใจของครูสอนภาษาไทยต่อคุณภาพของสื่อการสอนอ่านทำนองเสนาะในแบบเรียนภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษา ผู้วิจัยได้นำสื่อการสอนอ่านทำนองเสนาะให้กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นครูสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 15 คน ประเมินโดยใช้แบบประเมินความพึงพอใจ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้สื่อการสอนอ่านทำนองเสนาะในแบบเรียนภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษา

ผลการประเมินความพึงพอใจต่อคุณภาพของสื่อการสอนอ่านทำนองเสนาะในแบบเรียนภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาจากครูภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษา มีผลการประเมินความพึงพอใจระดับคุณภาพดีมาก 5 ข้อ ได้แก่ เนื้อหา มีความเหมาะสมกับผู้เรียน (ค่าเฉลี่ย 4.80) จังหวะ ลีลา น้ำเสียง ของผู้อ่านทำนองเสนาะมีความเหมาะสม น่าฟัง และความพึงพอใจโดยรวมที่มีต่อสื่อการสอนอ่านทำนองเสนาะชุดนี้ (ค่าเฉลี่ย 4.70 เท่ากัน) เนื้อหาถูกต้องและมีความน่าสนใจ และเสียงอ่านมีความชัดเจน ถูกอักขรวิธี (ค่าเฉลี่ย 4.60 เท่ากัน) ส่วนเนื้อหาช่วยส่งเสริมทักษะการอ่าน ทำนองเสนาะ และการจัดลำดับของเนื้อหาตามคำประพันธ์ประเภทต่าง ๆ มีความเหมาะสม นั้น ได้รับการประเมินระดับคุณภาพดี

นอกจากนี้ครูภาษาไทยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับสื่อการสอนอ่านทำนองเสนาะในแบบเรียนภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาชุดนี้ ดังนี้

1. ควรเพิ่มบทอ่านให้มากขึ้น
2. ควรมีการจัดทำสื่อการสอนให้มีการอ่านคำประพันธ์ทั้งหมดของแต่ละระดับชั้น
3. ในแต่ละบทอ่าน ควรจะมีการอ่านทั้งชายและหญิง เพื่อให้นักเรียนได้เห็นตัวอย่าง
4. ควรจัดทำในรูปแบบคาราโอเกะเพื่อให้นักเรียนอ่านตามได้ ทำให้ฝึกง่ายขึ้น

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์การสอนอ่านทำนองเสนาะในโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตกรุงเทพมหานคร ด้านสภาพและปัญหา พบว่า ครูส่วนใหญ่อ่านทำนองเสนาะด้วยตนเองเป็นประจำ ใช้แถบเสียง หรือแผ่นซีดีเป็นสื่อการสอนเป็นบางครั้ง สะท้อนให้เห็นว่าครูสอนภาษาไทยส่วนใหญ่มีความสามารถในการอ่านทำนองเสนาะ และใช้การอ่านด้วยตนเองแทนการใช้สื่อประเภทแถบเสียงและแผ่นซีดี ซึ่งทำให้นักเรียนเกิดความคร่ำครึในตัวครูที่เห็นครูมีความสามารถในการอ่านทำนองเสนาะ อาจส่งผลให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจที่จะฝึกอ่านทำนองเสนาะต่อไป

ส่วนการนำทำนองเสนาะไปใช้เป็นกิจกรรมเสริม เช่น การจัดประกวดอ่านทำนองเสนาะในวันสำคัญทางภาษาไทย ได้แก่ วันภาษาไทยแห่งชาติ วันสุนทรภู่ หรือนำไปอ่านในวาระสำคัญ เช่น วันเฉลิมพระชนมพรรษา วันเกษียณอายุราชการ ตลอดจนการส่งนักเรียนเข้าร่วมประกวดอ่านทำนองเสนาะ กิจกรรมดังกล่าวนี้ ครูภาษาไทยได้ปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเป็นประจำ แสดงให้เห็นว่า ครูภาษาไทยยังเห็นความสำคัญของการอ่านทำนองเสนาะ และร่วมมือกันอนุรักษ์และสืบสานเป็นอย่างดี ด้วยเห็นว่าการอ่านทำนองเสนาะมีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนภาษาไทย ช่วยเสริมสรรรถคดี ทำให้การเรียนการสอนน่าสนใจ มีบรรยากาศ สนุกสนาน มากยิ่งขึ้น แต่ในขณะเดียวกันครูสอนภาษาไทยก็คิดว่า การอ่านทำนองเสนาะเป็นความสามารถเฉพาะตัวและฝึกฝนได้ค่อนข้างยาก โดยเฉพาะการอ่านคำประพันธ์ประเภทฉันทน์ ได้แก่ สททูลวิกิพิตฉันทน์ 19 และอิทิสฉันทน์ 20 ซึ่งปัญหาในส่วนนี้อาจแก้ไขได้โดยการจัดอบรมและปฏิบัติการอ่านทำนองเสนาะประเภทฉันทน์ โดยเฉพาะสถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านศิลปวัฒนธรรมควรจัดอบรม สัมมนา และปฏิบัติการอ่านทำนองเสนาะให้แก่ครูภาษาไทยอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อให้ครูภาษาไทยได้มาฝึกปฏิบัติ ทบทวนความรู้ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านการอ่านทำนองเสนาะ หรือด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้ทำนองเสนาะ การจัดประกวดการอ่านทำนองเสนาะตามสถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานต่าง ๆ ก็เป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมและสืบสานการอ่านทำนองเสนาะให้คงอยู่ต่อไป เป็นการกระตุ้นให้ทั้งครูและนักเรียนได้เตรียมพร้อม และตื่นตัวที่จะฝึกซ้อมการอ่านทำนองเสนาะอยู่เสมอ และเพื่อให้

การอ่านทำนองเสนาะเป็นกิจกรรมเพื่อส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมด้านภาษาและวรรณศิลป์สืบไป สถาบันการศึกษาที่ผลิตบัณฑิตวิชาชีพครู ควรจะได้บรรจุวิชาที่เกี่ยวข้องกับการอ่านทำนองเสนาะ เช่น วิชาการอ่านออกเสียง วิชาร้อยกรอง ไว้ในหลักสูตรด้วย เพื่อให้ผู้เรียนจะได้มีความรู้ และประสบการณ์การอ่านทำนองเสนาะ และนำไปปฏิบัติได้ทั้งเมื่อออกฝึกสอนและเป็นครูภาษาไทยในอนาคต

อย่างไรก็ตาม การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมด้านการอ่านทำนองเสนาะไม่เพียงเฉพาะปลูกฝังแต่นักเรียนหรือนิสิต นักศึกษาเท่านั้น ควรส่งเสริมให้บุคคลทั่วไปได้ภาคภูมิใจ เกิดความรัก และห่วงแหนมรดกทางวัฒนธรรมของชาติด้านนี้สืบไป

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านการผลิตสื่อการสอนอ่านทำนองเสนาะ

1.1 ควรได้มีการผลิตสื่อการสอนอ่านทำนองเสนาะโดยใช้เนื้อหาที่เป็นแบบการอ่านทั่วไป สามารถนำไปเป็นต้นแบบได้ตลอดเวลา การพัฒนาสื่อการสอนอ่านทำนองเสนาะในงานวิจัยฉบับนี้ใช้เนื้อหาในแบบเรียนภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย ซึ่งเนื้อหาที่นำมาเป็นต้นแบบมีความจำกัด เมื่อหลักสูตรเปลี่ยนเนื้อหาจะต้องเปลี่ยนด้วย

1.2 ควรได้มีการพัฒนาสื่อการสอนอ่านทำนองเสนาะเป็นแบบคาราโอเกะเพื่อความสะดวกในการนำไปใช้สอนหรือฝึกอ่าน

2. ด้านการจัดอบรมและปฏิบัติการอ่านทำนองเสนาะ

สถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่ดูแลด้านศิลปวัฒนธรรมควรจัดอบรมและฝึกปฏิบัติการอ่านทำนองเสนาะอย่างสม่ำเสมอ หรืออย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อให้ครูภาษาไทยและบุคคลที่สนใจได้มาฝึกการอ่าน ได้รับประสบการณ์ด้านการอ่านทำนองเสนาะ เพื่อนำไปใช้สอนและฝึกนักเรียนต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ให้ทุนสนับสนุนการวิจัยนี้

Institute of Culture and Arts

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ. (2535). หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533).

กรุงเทพฯ : ศุภสมาคมคุณธรรม.

กุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ. (2527). “ลักษณะทั่วไปของร้อยกรอง” ใน เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย 5 - การอ่าน หน่วยที่ 11. นนทบุรี : สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

นันทา ขุนภักดี. (2530). “การอ่านทำนองเสนาะ” ใน คีตวรรณกรรม. เอกสารการประชุมเชิงปฏิบัติการ เสริมทักษะการสอนภาษาไทยแนวคีตวรรณกรรม. นครปฐม: ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นันทา ขุนภักดี.(2537). ลักษณะเฉพาะของการอ่านทำนองเสนาะ. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. (2540). สถิติวิทยาทางการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

สมปอง พรหมเปี่ยม. (2536). ทำนองเสนาะทางสุนทรียภาพ. กรุงเทพฯ : ไมค์ พับลิชชิงส์.

สุทธพล อุดมพันธุ์รัก และ จุฬารภรณ์ พูลเยี่ยม. (2553). **การคำนวณขนาดตัวอย่างด้วยวิธีของTaro Yamane**. กรุงเทพฯ : หน่วยระบาดวิทยาคลินิก สถานส่งเสริมการวิจัย คณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล.

อำรุง จันทวานิช. (2543). **อ่านอย่างไรให้ได้รส**. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.

Yamane, Taro. (1967). **An Introductory Analysis**. 2nd ed., New York: Harper and Row.

Institute of Culture and Arts